

Willy Lichtwark
Willy.Lichtwarck@nforsk.no

Vår ref.: 2013/86 Dato: 09.10.2013

Om prosjektet “Innovative approaches to work with neglected families: Target intervention and support for high-risk families in child welfare”

Bakgrunn

Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) har mottatt en henvendelse fra Nordlandsforskning v/prosjektleder/professor Willy Lichtwark, som skal gjennomføre et forskningsprosjekt i samarbeid med professor Halvor Fauske, Høgskolen i Lillehammer, professor Graham Clifford, Nordlandsforskning/Høgskolen i Sør-Trøndelag, professor Edgar Marthinsen, Høgskolen i Sør-Trøndelag, og førsteamanuensis Øyvind Kvello, NTNU. Prosjektet bygger videre på to prosjekter utført 2008 og 2010-2011. Gjennom disse identifiserte man visse familietyper som i særdeleshet har en tendens til å havne som langtidsklienter i barnevernet. Det er barnevernets behandling av disse familiene som er fokus for den nåværende prosjektsøknaden.

Formålet med prosjektet er å forbedre tjenestene for disse målgruppene gjennom et interaktivt forskningsprosjekt med deltakelse fra brukere, tjenesteytere, et forskningsteam, rådgivere og fasilitatorer, samt utdannere fra høyskoler der barnevernsarbeidere utdannes på bachelor- og masternivå. Man ønsker å utvikle en praksis basert på forskningsbasert kunnskap, samt en studiemodul på masternivå som skal gi studenter ferdigheter og ressurser for tjenesteinnovasjon i barnevernet. Denne interaktive prosjektformen er ifølge henvender valgt fordi forskning har vist at sosialarbeidere i svært liten grad leser forskningspublikasjoner når de først har fullført sin utdanning, men baserer seg på diskusjoner med kolleger, prioriteringer og retningslinjer gitt av arbeidsgiver, samt offisielle dokumenter og retningslinjer. Forskningslitteratur betraktes ofte ikke som relevant for de problemer de møter i sitt daglige virke, der de står under sterkt tidspress og har et begrenset antall mulige tjenester å velge mellom. Forskningsprosjektet består av en utviklingsdel, en evalueringsdel og en studiemodul. De aktuelle familiene vil bli plukket ut i fire navngitte kommuner. Forskningsprosjektsøknaden er sendt til NESH for vurdering etter krav fra Forskningsrådet om en etisk vurdering av den metodiske gjennomføringen.

I brev til NESH av 10.09.13 har Nordlandsforskning/prosjektledelsen formulert fire problemområder de ønsker at NESH skal vurdere. De fire spørsmålene angår (1) hvordan avslutte involveringen av forskningsdeltakere som er i for dårlig form; (2) rutiner for varsel om forhold som kan innebære risiko for barn og unges sikkerhet; (3) utskillingen av evalueringsdelen av prosjektet som noe som utføres av en egen gruppe; og (4) et brukerråd der deltakere kan komme til å ønske å skildre sin egen situasjon.

Vurdering

NESH finner at dette er et prosjekt som angår potensielt verdifull forskning på en kompleks utsatt gruppe. Prosjektbeskrivelsen og tilhørende dokumentasjon gir inntrykk av solid refleksjon fra forskernes side mht forskjellige mulige utfordringer forbundet med prosjektet. Komiteen vil nedenfor svare på de konkrete spørsmålene og peke på enkelte tilstøtende utfordringer.

Til det første spørsmålet, om hvordan avslutte involveringen av forskningsdeltakere som er i for dårlig form grunnet psykiske vansker, synes det som god praksis å ”avslutte disse intervjuene på høflig vis” (henvendelsen s 2). For ordens skyld kan det påpekes at det også er av verdi å søke å gjøre dette på en måte som ikke unødige gir personene det er snakk om, en følelse av å være unyttig eller uten verdi for prosjektet.

Til det andre spørsmålet, om rutiner for varsel om forhold som kan innebære risiko for barn og unges sikkerhet, anbefaler NESH at man ikke bare har rutiner for å melde fra til prosjektledelsen, men at prosjektledelsen også diskuterer grundig på forhånd hva slags forhold som kan gjøre slik varsling aktuelt.

Til det tredje spørsmålet, om utskillingen av evalueringsdelen av prosjektet som noe som utføres av en egen gruppe, synes denne atskillelsen å være et godt tiltak som er nødvendig for prosjektet som helhet.

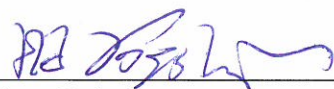
Når det gjelder det fjerde spørsmålet, om opprettelsen av et brukerråd der deltakere kan komme til å ønske å skildre sin egen situasjon, legger NESH til grunn at informasjon fra brukerrådet ikke skal tilbakeføres til forskningsprosjektet. Likevel kan det også være på sin plass å påpeke at bruk av fokusgrupper og liknende fora ofte kan medføre at deltakere snakker ikke bare om seg selv, men om andre involverte personer, og at dette kan komme til å utgjøre en etisk utfordring. Her vil selvsagt også størrelsen på miljøene/stedene som deltakerne i en gruppe kommer fra, være relevant for å vurdere hvor uheldige konsekvenser dette kan ha.

NESH vil i tillegg påpeke følgende forhold, som komiteen anser som forskningsetisk relevante:

- Frivillig informert samtykke bør sikres for alle involverte forskningsdeltakere. Skjemaer med informasjon i tilknytning til dette bør være tilgjengelige for barna, for foreldrene og for de ansatte i forvaltningen i den grad disse skal utgjøre forskningsdeltakere.
- Forskernes rolle særlig i utviklingsdelen av prosjektet bør klargjøres ytterligere, slik at det ikke kan være noen grunn til å mistenke en sammenblanding av forskning og forvaltning.
- Det påpekes i prosjektbeskrivelsen (s 4) at de brukerne det er snakk om, gjerne har problemer med å forholde seg til et mangfold av enheter i forvaltningen. Ettersom dette prosjektet er både stort og komplekst, vil det være på sin plass å tilby en samlet og enkel fremstilling av de forskjellige enhetene og delene av prosjektet, i den grad dette er noe som kan påvirke denne gruppens opplevelse av prosjektet.

Med disse innspillene, og med henvisning til at også NSD sin delvurdering er positiv, kan NESH anbefale gjennomføring av prosjektet.

På vegne av Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora,

for Bjørn Hvinden

Komiteleder, Den nasjonale forskningsetiske
komité for samfunnsvitenskap og humaniora

Hallvard J. Fossheim

Sekretariatsleder, Den nasjonale forskningsetiske
komité for samfunnsvitenskap og humaniora

Kopi: NSD (personvernombudet@nsd.uib.no)